

ร่วมสืบสาน วัฒนธรรม ประเพณีที่งดงาม ของ"หนังตะลุง" ชาวใต้

นำเสนอเมื่อ : 17 พ.ค. 2552

ประเพณี วัฒนธรรม ควรนำมาใส่ใจ อนุรักษ์พิทักษ์ไว้ให้ลูกบ้านหลานเมือง

หนังตะลุง

หนังตะลุงเป็นการแสดงประเภทเล่าเรื่องด้วยการเชิดรูปเล่นเงา เล่าเรื่องด้วยบทเจรจา บทบรรยาย และใช้บทกลอนประกอบ บทกลอนใช้ทั้งบรรยายความรู้สึกนึกคิดของตัวละคร บรรยายฉากและบรรยากาศ สอดแทรกคำสอน และช่วยในการเดินเรื่อง ความสำคัญอยู่ที่ นายหนังหรือคนเชิดลีลาการเชิดมีรูปแบบเฉพาะตัว ต่างกันไปตามลักษณะนิสัยและบทบาทเช่น เทวดา ยักษ์ มนุษย์ ประเภทเจ้าเมือง ผุ่ดี คนชั่ว พระ นาง นักพรต และตัวตลก ซึ่งมีขนบธรรมเนียมในการแสดงเป็นการเฉพาะตัว

ชาวนครศรีธรรมราช เรียกชื่อหนังตะลุงแตกต่างกันออกไป เป็นต้นว่า หนังลูงบ้าง หนังควนบ้าง หนังควายบ้าง หนังโหมงบ้าง ในจังหวัดเรามีนายหนังตะลุงที่มีชื่อเสียงมากมายหลายคน ปัจจุบันหนังตะลุงเริ่มหมดความนิยมจากคนในเมืองเพราะคนในเมืองนิยมการละเล่นอื่น ๆ ที่ทันสมัยมากกว่า เป็นต้นว่า ภาพยนตร์ วงดนตรี แต่อย่างไรก็ตามหนังตะลุงยังเป็นที่นิยมของคนทั่วไปในชนบทอยู่อีกมาก

รูปหนังตะลุง

1. ประวัติ ของหนังตะลุงที่มีแสดงอยู่โดยทั่วไปในภาคใต้นั้น ยังหาข้อยุติที่แน่ชัดลงไปไม่ได้ว่ามีความเป็นมาอย่างไร บางท่านก็กล่าวว่าได้รับอิทธิพลมาจากชาวมลายู บางท่านกล่าวว่หนังตะลุงในภาคใต้นี้มีขึ้นครั้งแรกที่จังหวัดพัทลุง คนทั่วไปจึงเรียกหนังตะลุงที่มาจากพัทลุงว่าหนังพัทลุง หรือหนังพัตลุง จนกลายมาเป็นหนังลูงหรือหนังตะลุง

2. เรื่องที่นิยมเล่น ในสมัยก่อน นิยมเล่นเรื่อง พระอภัยมณี เงาะป่า สังข์ทอง ขุนช้างขุนแผน ลักษณะวงศ์ รามเกียรติ์ แกวหนามา ปัจจุบันมีการแทรกการเสียดสีสังคม และการเมืองเข้าไปในเรื่องที่เล่นด้วย

3. เครื่องดนตรี ที่ใช้ในสมัยก่อนมี 6 - 7 อย่าง ได้แก่ โหมง 1 คู่ ทับหรือโทน 1 คู่ กลองตี 1 ใบ ปี่ 1 เล่า กลับหรือแกระ 1 คู่ และฉาบ บางแห่งก็มีซอด้วย แต่ในปัจจุบันหนังตะลุงส่วนใหญ่จะนำเครื่องดนตรีสากลเข้ามาแทรกด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นการเร้าอารมณ์และจูงใจผู้ชม

ดนตรีหนังตะลุง

4. รูปหนัง สิ่งที่สำคัญที่ขาดเสียมิได้ ได้แก่รูปหนัง ซึ่งลักษณะการผลิตรูปหนังดังที่ได้กล่าวมาแล้ว หนังตะลุงคณะหนึ่งจะมีรูปหนังประมาณ 150 - 300 ตัว โดยจัดเป็น 3 ประเภท ได้แก่

- 4.1 รูปหัวหนัง เป็นรูปบุคคลสำคัญ เช่น ฤๅษี เจ้าเมือง และมเหสี
- 4.2 รูปเชิด เป็นบุคคลทั่ว ๆ ไป ยกเว้นรูปตลก เช่น รูปพระ รูปนาง รูปยักษ์
- 4.3 รูปกาก เป็นพวกรูปผี รูปสัตว์ ต้นไม้ และรูปตัวตลกทุกตัว

รูปฤๅษี

รูปหนังตะลุงชนิดต่าง ๆ

5. **โรงหนัง** ปลูกเป็นเสายกพื้น สูงประมาณ 2 เมตร ใช้เนื้อที่ราว 2 - 3 เมตร ผ่า 3 ด้าน กั้นด้วยจอหรือทางมะพร้าว หลังเพิงเป็นเพิงหมาแหงน ด้านหน้าใช้ผ้าขาวบางซึ่งเป็นจอ มีदनกลวยยาวเกือบเท่ากับจอวางไว้ใช้ปักรูปหนังตอนเล่น บนหลังคาก็มีเชือกผูกไว้แขวนรูปหนัง ในโรงหนังสมัยก่อนใช้ตะเกียงน้ำมันหรือตะเกียงเจ้าพายุ แต่ปัจจุบันนิยมใช้ดวงไฟฟ้า เพราะสะดวกแก่การใช้ ดวงไฟฟ้าใช้แขวนใกล้จอ เพื่อให้รูปหนังเกิดเงาปรากฏบนจอ และปัจจุบันโรงหนังบางคณะใช้โรงแบบสำเร็จรูป เวลาไปแสดงที่ไหนก็ยกไปด้วย ทั้งนี้เพื่อความสะดวกและไม่เป็นภาระให้กับเจ้าภาพ

6. **วิธีการเล่น** อาจเล่นกันตลอดคืนหรือเล่นเพียงครึ่งคืนก็ได้ ถ้าแสดงกันตลอดคืนก็มีการพักเที่ยงตอนเที่ยงคืน ประมาณ 1 ชั่วโมง เริ่มต้นด้วยการโหมโรงหรืออุ้งโรง เมื่อจบเพลงโหมโรงแล้ว ก็จะมีเสียงปี่ทำจังหวะเอารูปฤๅษีออกเชิด ตั้งนม 3 จูบ ต่อด้วยคาถาอื่น ๆ จนจบ ต่อจากนั้นก็ออกรูปอิศวรหรือรูปโค และก็ออกรูปหน้าบทเพื่อคารวะผู้ชม ชักบทไหวครุ อาจารย์ บิดา มารดา พรอมอวยพรผู้ชม ต่อจากนั้นก็ออกรูปตลกตัวหนังออกมาบอกเรื่องที่จะแสดง และออกรูปเจ้าเมือง และมเหสี เพื่อเปิดฉากดำเนินเรื่อง

ที่กล่าวมานี้เป็นรูปแบบการเล่นเพื่อความบันเทิงทั่วไป แต่หากเล่นประกอบพิธีกรรมจะมีรูปแบบเพิ่มขึ้น การเล่นเพื่อประกอบพิธีกรรมมี 2 อย่าง คือ เล่นแกบน และเล่นในพิธีครอบมือ เล่นแกบนเป็นการเล่นเพื่ออวยวงสรวงครูหมอหนึ่งหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามพื้นที่บนบานไว้หนังตะลุงที่เล่นแกบนได้ต้องรอบรู้พิธีกรรมเป็นอย่างดี และผ่านพิธีครอบมือถูกต้องแล้ว การเล่นแกบนจะต้องดูฤกษ์ดูยามให้เหมาะ เจ้าภาพต้องเตรียมเครื่องบวงสรวงไว้ให้ครบตามที่บนบานเอาไว้ เล่นแบบเดียวกับการเล่นเพื่อความบันเทิง แต่เสริมการแกบนเข้าไปในช่วงออกรูปปรายหน้าบท โดยกล่าวขอร้องเชิญครูหมอหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์มารับเครื่องบวงสรวง

.....
 ขอบคุณครุสุภาพ เต็มรัตน์ supaptemrat@thaimail.com เอื้อเพื่อข้อมูลสนับสนุน